Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler

Atilla Yayla

Atilla Yayla

Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler

ISBN: 978-975-250-042-6

Adres Yayınları® / 40

7. Baskı: Eylül 2026; 6. Baskı: Ocak 2025; 5. Baskı: Mart 2023; 4. Baskı: Ocak 2017; 3. Baskı: Ağustos 2015; 2. Baskı: Ekim 2014; 1. Baskı: Mart 2014 (Liberte Yayınları)

© 2023, Adres Yayınları®

© 2014, Atilla Yayla

Yayın Yönetmeni: Emre Turku

Tashih: Mesut Koçak

Kapak Tasarımı: Liberte Yayınları

Baskı: Bizim Büro Basım Evi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Adres: Zübeyde Hanım Mahallesi, Sedef Caddesi 6/A, Altındağ, Ankara

Telefon: (312) 229 99 28 | Faks: (312) 229 99 29 | Sertifika No: 42488

LiBeRtE
yayıngrubu

Adres: GMK Bulvarı No: 108/16, 06570 Maltepe, Ankara

Telefon: (312) 230 87 03 | Faks: (312) 230 80 03

E-mail: info@liberte.com.tr | Web: www.liberte.com.tr | Sertifika No: 52155

Adres Yayınları® Liberte Yayın Grubu'nun tescilli bir markasıdır.

Atilla Yayla

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden lisans (1980), yüksek lisans (1982) ve doktora derecelerini (1986) alıp Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Plato Meslek Yüksekokulu'nda öğretim üyeliği yapmıştır (1986-2012). Profesör Yayla hâlen İstanbul Medipol Üniversitesi'nde öğretim üyesidir.

TDV, TSID, Mont Pelerin Cemiyeti gibi kurumlarda üyelikleri bulunan Yayla, aynı zamanda Liberal Düşünce Topluluğu'nun kuruluşuna öncülük etmiştir.. York Town Internet University ve Center of New Europe üyesi olan Yayla, Büyük Britanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde birkaç defa farklı üniversitelerde misafir öğretim üyesi olarak bulunmuştur.

Atilla Yayla aynı zamanda *Türkiye* gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır.

Bazı Eserleri:

Terörizm Üzerine (1990)
Liberal Bakışlar (Liberte Yayınları, 1993, 2. Baskı: Profil Yayınları, 2014)
Sosyal ve Siyasal Teori (Derleyen) (Siyasal Yayınları, 1994)
Refah Partisi Üzerine (Melih Yürüşen ile birlikte) (1996)
Siyasî Partiler Araştırması (Melih Yürüşen ile birlikte) (1996)
Siyaset Teorisine Giriş (1998) (3. Baskı: Kesit Yayınları, 2012)
Islam, Civil Society and Market Economy (Derleyen) (Liberte Yayınları, 1999)
Devletçi Zihniyet ve Piyasa Ekonomisi (Liberte Yayınları, 2000)
Özgürlük Yolu: Hayek'in Sosyal ve İktisadî Felsefesi (Liberte Yayınları, 2000)
Demokrasiyi Koruma Kılavuzu (Liberte Yayınları, 2001)
Fikir Hareketleri ve Liberal Düşünce Topluluğu (2003) (2. Baskı: Liberte Yayınları, 2013)
Piyasa Medeniyeti (Derleyen) (Liberte Yayınları, 2004)
Siyasî Düşünce Sözlüğü (2005) (5. Baskı: Adres Yayınları, 2011)
İki Cumhuriyetin Kavgası (Liberte Yayınları, 2007)
İktisat ve Hayat (Liberte Yayınları, 2007)
Kemalizm: Liberal Açıdan Bir Tahlil (Liberte Yayınları, 2015)
Liberallik-Demokratlık Tartışması (Etyen Mahçupyan'la beraber) (Liberte Yayınları, 2008)
Hayek'in Liberalizm Anlayışı (Kesit Yayınları, 2012)
Özgürlüğün Peşinde: Atilla Yayla (Söyleşi: Oğuz Turan Yayla) (Liberte Yayınları, 2013)
Hangi Liberalizm? (Editör; Liberte Yayınları, 2013)
Siyaset Bilimi (Adres Yayınları, 2015)
Gizli Aşk (Liman Kitapları, 2017)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 11

BİRİNCİ KISIM
KAVRAMLAR VE MODELLER

1. İNSAN TOPLUMLARI VE SİYASAL YÖNETİM / 17

2. SİYASÎ YÖNETİM BİÇİMLERİ / 25

A. Klâsik Tasnifler / **25**

B. Modern Tasnifler / **29**

1. Totaliter Sistemler / **32**
   - *a. Total İdeoloji* / **36**
   - *b. Tekelci Parti* / **38**
   - *c. Kitle İletişim Araçlarında Tam Devlet Tekeli veya Kontrolü* / **40**
   - *d. Devlet Güdümünde Ekonomi* / **41**
   - *e. Yaygın Terör* / **42**
2. Demokratik Sistemler / **44**
   - *a. Demokrasi Kavramının Tarihî Kökü ve Gelişimi* / **45**
   - *b. Doğrudan Demokrasi ve Temsilî Demokrasi* / **46**
   - *c. Liberal Demokrasi* / **48**
3. Otoriter Sistemler / **57**

3. DEVLET BİÇİMLERİ VE YAPILANMALARI / 61

A. Devlet Biçimleri / **62**
1. Anayasal Monarşi / **62**
2. Cumhuriyet / **63**
3. Anayasal Monarşi mi Cumhuriyet mi? / **65**

B. Devlet Yapılanmaları / **65**
1. Üniter Sistem / **65**
2. Federal Sistem / **66**
3. Niçin Üniter veya Federal? / **67**

4. HÜKÛMETLERİN ÖRGÜTLENME BİÇİMLERİ / 69

A. Başkanlık Sistemi / **69**

B. Parlamenter Sistem / **70**

C. Yarı-Başkanlık Sistemi / **71**

D. Hangi Hükûmet Sistemi? / **72**

İKİNCİ KISIM
ÜLKELER VE MODELLER

5. ÜLKELER NASIL İNCELENMELİ? / 77

A. Resmî Metinler ve Güç Haritası / **77**

B. Temel İnceleme Alanları / **78**

C. Karşılaştırma Yapmak Anlamanın Anahtarıdır / **80**

ÜÇÜNCÜ KISIM
ÜLKELER VE SİYASÎ MODELLER

6. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ / 85

A. Coğrafya ve Tarih / **85**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **89**

7. İNGİLTERE / 97

A. Coğrafya ve Tarih / **97**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **102**

8. FRANSA / 109

A. Coğrafya ve Tarih / **109**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **115**

9. ALMANYA / 121

A. Coğrafya ve Tarih / **121**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **127**

10. İRAN / 133

A. Coğrafya ve Tarih / **133**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **137**

11. RUSYA / 143

A. Coğrafya ve Tarih / **143**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **151**

12. MEKSİKA / 159

A. Coğrafya ve Tarih / **159**

B. Siyasî Kültür ve Siyasî Sistem / **166**

KAYNAKLAR / 171

ÖNSÖZ

Türkiye'de üniversite öğretimi seviyesinde ciddî bir kaynak sıkıntısı olduğu malum. Benim de aralarında bulunduğum üniversite hocalarının bunu gidermek için niçin harekete geçmediği merak konusu. Şüphesiz, herkesin kendince sebepleri var. Benim de. Ancak, yılların tecrübesinden sonra ders kitabı yazmanın özellikle lisans öğrencilerine çok fayda sağlayabileceği kanaatine vardım. Önümüzdeki birkaç sene bu iş üzerinde yoğunlaşmaya karar verdim. Kararımın ilk meyvesi, elinizdeki, "Siyasal Sistemler", "Devlet Düzenleri" derslerinde kullanılmak üzere derlediğim kitap.

Kitap olabildiğince ekonomik bir muhtevaya sahip olacak şekilde planlandı. Lisans öğrencilerinin öğrenmesi gereken temel bilgiler üzerinde odaklanıldı, teferruat bir kenara bırakıldı. Kitaptan yararlanan öğrencilerin, kitabın okunması bittiğinde, belli başlı siyasal sistemler konusunda temel bilgileri edinmiş olması amaçlandı.

Çoğu çeviri olan bazı ders kitaplarının bir antolojiye hatta bir ansiklopediye benzemesi ve öğrencilere büyük güçlükler çıkarması bana tersinden ders oldu. Disiplin yayılmacılığına kapılıp önem ve ilgili olma derecesine bakmaksızın her şeyi torba gibi kitaba yığmak yerine ana yaklaşımlar ve kavramlar üzerine odaklandım. Uzun olmayan cümleler kullandım. Öğrenciyi sıkmayacak, okumayı bilmece çözmeye dönüştürmeyecek, öğrencinin merakını tahrik edecek bir üslubu benimsedim.

Ders kitapları yazmayla meşgul olanlar bu işin asla noktalanamayacak olduğunu, ders kitaplarının devamlı yenilenmesi gerektiğini bilir. Ben de bunun farkındayım. Bu yüzden öğrencilerimden ve meslektaşlarımdan gelecek yapıcı eleştiri-

ler ve öneriler doğrultusunda yeni baskılarında devamlı olarak kitabı geliştirmeyi düşünüyorum. Ancak, kitabı hiçbir zaman bir antolojiye çevirmeyeceğim.

Kitabın öğrencilerime ve meraklı okuyuculara yararlı olmasını diliyorum.

Atilla Yayla
Beşiktaş, 19 Ocak 2013

BİRİNCİ KISIM

KAVRAMLAR VE MODELLER

1

İNSAN TOPLUMLARI VE SİYASAL YÖNETİM

Günümüz insanı, doğumundan ölümüne kadar türlü yollardan ve değişik şekillerde devletle muhatap olmaktadır. Bireyin doğumu hemen resmî kayıt altına alınır ve ona bir kimlik (nüfus kâğıdı) çıkartılır. Nüfus idaresindeki dosyalara, yani devlet arşivlerine, onun hakkındaki bilgiler girer. Son çeyrek yüzyıl içinde gelişen bir uygulamayla, yeni doğan bireye bir kimlik numarası verilir (sizinki ezberinizde mi?). Birey o andan itibaren devletin gözetim ve denetimi altına girer. Ancak, bir bireyin devletin varlığını hissetmeye başladığı en mühim dönem, eğitim hayatına girmek için bir okula kaydı yaptırıldığında başlar. O andan itibaren, birey, üzerinde sâdece anne babasının değil, tam olarak teşhis edemediği, belki de hiçbir zaman edemeyeceği bir varlığın otoritesi altında bulunduğunu anlamaya başlar. O artık önlük giyecek, marşlar öğrenip söyleyecek, neleri bilip neleri bilmemesi gerektiği başkaları tarafından kararlaştırılacak, kimi sevip kimi sevmeyeceği bile beynine kazınacak bir 'vatandaş'tır. Bu ilişki, bireyin hayatının her alanına damgasını vurur. Birey hayatının her kademesinde –askere gittiğinde, işe girdiğinde veya iş kurduğunda, evlendiğinde, araba-ev aldığında, vergi ödediğinde ve ödemediğinde– devletle karşılaşır. Bu ilişki, ancak birey öldüğünde biter. Fakat bu bitiş bile bireyin devlet tarafından

Deney

Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler dersini alan öğrenciler olarak küçük bir deney yapın. Sokaktan geçen 20 kadın ve 20 erkeğe devletin olmadığı bir toplumda yaşamak isteyip istemeyeceklerini sorun. Bakalım cevaplar tahminlerinize uyacak mı?

Düşünme

İlk insanla birlikte devletin doğmuş olması fikri mâkûl müdür? Niçin?

otomatikman veya vârislerinin başvurusu üzerine nüfustan kaydının silinmesiyle vuku bulur.

Okula yeni başlayan küçük çocuğun teşhis edemediği, anne-babasının otoritesinden daha büyük bir otoriteye sâhip bu varlığa bugün verilen genel isim devlettir. Her birey bir devlet düzeni içinde yaşar. Başka bir deyişle bir siyasal yönetimin idaresi altında hayatını sürdürür. Siyasal yönetim yahut bir devlet düzeni içinde yaşama olayı öylesine yaygınlaşmıştır ki, çoğu insan onsuz bir insan toplumu olamayacağını düşünür. Böyle düşünmek ne tuhaftır ne de ayıp. Çünkü, yukarda da işaret edildiği üzere, modern insanın hayatı beşikten mezara bir devlet düzeni içinde yaşanmaktadır.

Bu her zaman böyle miydi? Devlet ilk insanla beraber mi varlık alanına girdi? Eğer böyleyse, devletle ilgili olarak akıl yormaya gerek yok. Çünkü o, son insanla beraber yok olacaktır. Ancak, eğer böyle değilse, bir sürü problemle karşılaşırız. Devlet ne zaman doğmuştur? Niye doğmuştur? Devletin sınırları olmalı mıdır? Meşruiyeti neden, nereden kaynaklanmaktadır? Neleri yapabilmeli neleri yapamamalıdır? İyisi kötüsü var mıdır? Varsa iyi devlet ile kötü devlet birbirlerinden nasıl ayırt edilebilirler?

Günümüz dünyasının toplumlarını ve toplumsal ilişkilerini analiz etme yollarından biri sınıfsal açıklama yaklaşımıdır. Bu tür ilk analiz liberal düşünce geleneği içinde Fransız filozof Charles Comte tarafından yapılmıştır. C. Comte toplumları üretken ve üretken olmayan sınıflar olarak iki sınıfa ayırmıştır. Üretken sınıf, bir mal veya hizmet üreten, üretken olmayan sınıf ise bir şey üretmekten ziyâde üretilenleri yağmalamaya, en azından üretimlere ortak olmaya çalışan sınıftır. İlkine işçiler, çiftçiler, zanaatkârlar, müteşebbisler; ikincisine bürokratlar, politikacılar, din adamları girer. Bir diğer klâsik sınıf yaklaşımı sosyalizmde karşımıza çıkar. Sosyalistlere göre toplumlar ilerici ve gerici sınıflara ayrılır. Bu sınıflar, Marksist sosyalistlere göre, diyalektik bir çatışma içindedir. Sonunda ilerici sınıf çatışmayı kazanır ve mutlak hâkimiyetini tesis eder. Zaman içinde bu sınıfın kendisi gerici sınıf hâline gelir. Ona kar-

Portre
François-Charles-Louis Comte (1782–1837)

Fransız hukukçu ve iktisatçı. Döneminin önde gelen liberal düşünürü. Charles Dunoyer ile birlikte liberal fikirlere bir platform olarak *Le Censeur* dergisini kurdu. 1820'de krala karşı suç işlediği gerekçesiyle iki yıl hapis cezası verildi. İsviçre'ye kaçtı. Charles Dunoyer ile birlikte düşünce tarihindeki ilk sınıf analizini yaptı.

şı yeni bir ilerici sınıf doğar ve çatışma tekrarlanır. Yeni bir durum oluşur. Tarih böylece akar gider. Marksistler bu çatışma ve doğum sürecine diyalektik materyalizm, tarihin böylece akmasına tarihî materyalizm adını verir.

Portre

Karl Marx (1818–1883)

Alman asıllı sosyalist düşünür. Tarihin akışını ve toplumların şeklini mülkiyet biçimi ile üretim biçiminin toplamı olan üretim ilişkilerinin belirlediğine inandı. Marx'a göre tarih ilkel komünal toplumdan komünist topluma doğru akmaktaydı. Hemen hemen bütün kehanetleri yanlış çıkmasına rağmen 20. Yüzyıl'da fikirleri milyonları büyüledi ve peşinden sürükledi

Sınıfsal yaklaşımların güçlü ve zayıf yönleri vardır. Ancak, sınıfsal yaklaşımı esas alacaksak, bazı yazarların yaptığı gibi, insan toplumlarında ana sınıfsal bölünmenin yönetenlerle yönetilenler arasında olduğu söylenebilir. Bu bakışa göre, bildiğimiz bütün toplumlar yönetenler ve yönetilenler olarak ikiye ayrılmıştır. Bu, ne yazık ki, ortadan kaldırılamayacak bir ayrımdır. Bununla beraber, bu, tarih boyunca var olmuş tüm insan topluluk (*community* - cemiyet) ve toplumlarında (*society*) bugün bildiğimiz ve alıştığımız anlamda bir yöneten-yönetilen bölünmesi ve siyasî yönetim olgusu olduğunu göstermez. Siyasî yönetim nispeten yeni ve modern bir olgudur.

İktisatçı Thomas Mayor'a göre, insanlar milyonlarca yıl boyunca, yaklaşık elli kişiyi kapsayan küme topluluklarında yaşadı. Bu topluluklar aralarında kan bağı da olan bireyler ve ailelerden müteşekkildi. Bu topluluklarda elbette bir yönetme-yönetilme ilişkisi vardı, ama bu bugünkü siyasî yönetim ilişkisinden çeşitli şekillerde farklıydı. 'Kabile şefi' denebilecek kişi sınırlı bir otoriteye sâhipti. Her alanda öne çıkamazdı. Yapılacak işin (avlanma, ağaca tırmanma, toplanacak bitkileri tanıma vs. gibi) özelliklerine bağlı olarak başka biri (iyi avlanan, ağaçlara kolay tırmanabilen, toplanacak bitkileri tanıyan) öne çıkabilirdi. Bu nedenle toplulukta yönetim işi bir anlamda rotasyona bağlıydı. Zaten ilişkiler yüz yüze olduğu için neredeyse herkes bir diğerinin istek, ihtiyaç ve özelliklerinden haberdardı. Yazı olmadığı için yazılı kültür yoktu, tüm kültür sözlüydü. Kabile şefi kabile mensuplarına sert emirler vermekten ziyâde âdeta ricacı olurdu. Refüze edilme durumunda kalmamak için reddedilme ihtimâli olan buyruklar vermezdi. Bir emir çıkarmadan önce ona uyulup uyulamayacağını tahmin etmeye çalışır ve uyulacaksa buyruk verirdi. Bu yönetim tarzını günümüzde bir bakıma

Farkı Fark Edin

Yönetim: Sınırlı amaçlı bir beşerî birim içindeki yönetim otoritesinin, sâdece o birimin elemanlarını etkileyen sınırlı kararları alması ve uygulaması süreci.

Siyasî Yönetim: Bir ülkedeki genel kamu otoritesinin o ülkede (yabancılar dâhil) herkesi bağlayan ve gerekirse zorla uygulanma özelliğine sâhip kararları alması ve uygulaması süreci

Gözlem

İlk küme toplumlarındaki yönetim olgusu günümüzdeki küçük köylerdeki yönetim olgusuna benzetilebilir mi? Köyünüze gittiğinizde veya mahâllenizde muhtarın insanlarla ilişkisini gözlemleyin.

üniversitelerin akademik bölümlerinin yönetimine benzetebiliriz.

Oysa günümüzdeki –bu ders kitabının konusu olan– siyasî yönetim olayı çok farklıdır. Yönetici otorite, çoğu zaman, yönetilenlerin ne dediğine bakmaksızın, kararlar alma ve uygulama hakkına, yetkisine ve gücüne sâhiptir. Bu kararlara uymayanlar çeşitli yaptırımlarla karşılaşır. Bu yaptırımlar bazen çok ağır olabilir. İki yönetim olgusu arasındaki farklılıkların birtakım sebepleri vardır. İlki ilişkilerin anonimlik derecesidir. Küme toplumlarında herkes birbirini tanır, ilişkiler yüz yüzedir. Günümüz geniş toplumlarında bu hayâl dahi edilemez. Yöneticiler istese de herkesi tanıyamaz, tanımadıklarıyla ilgili çok bilgiye sâhip olamaz, sâhip olduğu bilgiyi aklında tutamaz. İkincisi, küme toplumlarında yöneticinin otoritesini sınırlayan önemli bir olgu vardır: Yönetilenlerin 'çıkış hakkı' *(the right to exit)*. Yönetenin kendisine muamelesinden rahatsız olan yönetilen kümeyi terk edebilir. Bu, topluluk için istenmeyen sonuçlar doğurabilir. Bu yüzden yöneten istese de çok ileriye gidemez. Modern toplumlarda çıkış hakkı önemli ölçüde ortadan kalkmıştır. Sınırlar, pasaportlar, mülklerin ve sosyal güvenlik yatırımlarının nakledilmesinin zorluğu gibi olgular çıkış hakkının kullanılmasını çoğu zaman imkânsızlaştırır. Bu yüzden, insanların büyük bir bölümü ömrünü tesadüfen doğduğu toplumlarda yaşar ve tamamlar.

Demek ki günümüzdeki biçimiyle siyasî yönetim, insanlık tarihinin her ânında karşımıza çıkan bir olgu değil. O zaman, bu olgunun ortaya çıkışının izlerini sürmemiz gerekir. Bütün işaretler göstermektedir ki, modern siyasî yönetim olgusu, insanların avcı-toplayıcı hayat biçiminden tarımsal üretime ve yerleşik hayata geçmesiyle ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu ise bizi yaklaşık 10-12 bin yıl öncesine götürmektedir. Bu, insanlığın tüm var oluş süreci içinde, çok kısa bir zamana tekabül etmektedir. Tâbiri câizse, bir türkü 'çığırma' zamanı kadardır.

Tarımsal üretime geçilmesi, her şeyden önce, insan toplumlarının nüfusunun küme toplumlarındakiyle karşılaştırılamayacak kadar çok artmasına yol açtı. Önce yüzlerce, sonra binlerce insan aynı mekânlarda yaşamaya başladı. Bu insanların beslenme, barınma, güvenlik ihtiyaçları toplumları karmaşıklaştırdı. İlişkileri yüz yüze olmaktan çıkarttı. İş bölümünü yarattı,

derinleştirdi. Üretenle üretmeyen arasındaki farkın algılanmasını ve tespit edilmesini zorlaştırdı. Refah seviyesini yükseltti ancak başkalarının sırtından geçinme fırsatları ve yolları da yarattı. Böylece, F. Oppenheimer'a göre, insan toplumlarında iki geçinme yöntemi ortaya çıktı: Üretme ve yağmalama. Üretenler üreterek ve ürünlerinin ihtiyaçlarından fazla olan kısmını aynı durumda olan başkalarıyla mübadele ederek hayat ihtiyaçlarını karşıladı, yağmacılar ise üretenlerin hâsılasını şu veya bu şekilde ve şu veya bu oranda yağmalayarak. Siyasî yönetimler, ilginçtir, bazen yağmayı önledi, çoğu zaman yağmayı bizzat yaptı. Böylece yağmacılık kurumsallaştı.

Deney

Kaç arkadaşınız var? Kaçıyla yüz yüze görüşüyorsunuz? Face arkadaşlarınızın sayısını artırdı mı azalttı mı? Face'den sanal irtibatı mı yüz yüze görüşmeyi mi tercih edersiniz? Bu sorulara cevaplarınızı yazılı hâle getirin.

İnsanlık tarihinde nispeten geç doğan bugünkü anlamda siyasî yönetim olgusu tarih boyunca dört ana biçim kazandı. Bunlar şehir devleti, krallık, imparatorluk ve ulus-devlettir. Bu dört model arasında siyasî gücün merkeziyetçilik derecesi, sınırları, meşruiyet kaynakları açısından farklar vardır.

Siyasî yönetimlerin insanlık tarihinin kısa bir bölümü (yaklaşık 10 bin yıl) boyunca var olmuş olması, onların tarihte ve günümüzde basit bir ayrıntı, bir önemsiz parantez teşkil ettiğini göstermiyor. Bugünkü dünyamız bir siyasî yönetimler (devletler) dünyasıdır. Devletler bugünden yarına ortadan kalkacağa da benzememektedir. Ulus-devletlerin yetkilerinin aşınıyor olması devletin bir gün, en azından yakın gelecekte, insanların hayatından çekileceğini göstermiyor.

Devletler niçin var olmaya devam edeceğe benziyor? Devlete karşı ve devletin lehine çeşitli argümanlar geliştirilmiştir, daha yenileri de geliştirilebilir. Burada bu argümanlar üzerinde durmayacağız. Sanırım, devletin niçin var olmaya devam edeceği daha pratik bir yolla da gösterilebilir. Günümüz dünyasında hemen her yere iyice nüfuz etmiş siyasî kültür yöneten – yönetilen ayrımını normalleştirmiştir. Bunun gereği olan roller de yaygın biçimde kabûl görür hâle gelmiştir. Bazı insanlar yönetmek bazıları yönetilmek istemektedir. Neredeyse tüm insanlar devlete önemli görevler–fonksiyonlar yüklemekte ve bunların

Portre

F. Oppenheimer (1864–1943)

Sosyolog ve politik iktisatçı. Tıp eğitimi aldı. 1890'dan sonra 1909'da sosyopolitik meseleler ve sosyal ekonomi üzerine yoğunlaştı. İktisatçı David Ricardo hakkındaki teziyle Kiel'de (Almanya) felsefe doktorası programını tamamladı. İnsanların ya üretimle ya yağmayla geçinebileceğini söyledi.

devlet olmaksızın gerçekleştirilemeyeceğini düşünmektedir. Bu algı ve anlayış ortadan kalkmadığı sürece devletler var olmaya devam edecektir.

Diğer taraftan, devletsiz bir toplumun yıkıcı bir anarşiye, bir kaosa sahne olacağını iddia edenler de vardır. Bu yaklaşıma göre, devlet olmazsa, güvenlikle ilgili kurallar da olmaz. Hiç kimsenin güvenliği kalmaz. Güvenlik olmayınca insanlar normal bir hayat sürdüremez. Herkes birbirinin düşmanı olur. Hatta canavarlaşır. Bu görüşün en önemli düşünürü Thomas Hobbes'tur. Hobbes devletin olmadığı 'tabiat hâli'nde 'insan insanın kurdudur' vâkasının gerçekleşeceğine inanır.

Dünya bir devletler dünyasıdır. Devletler hem kendi vatandaşlarıyla hem de birbirleriyle ilişkilerinin temel aktörü olarak yaşamaktadır. Devleti olmayan topluluklar bundan büyük bir üzüntü duymakta ve başlarına gelen felâketleri devletlerinin olmayışına bağlamaktadır. Bu halklar arasında en başta geleni, Kürtlerdir. Birçok topluluk devlet kurma arzusuyla yanıp tutuşurken, mevcut devletler de varlıklarını korumak için canla başla çalışmaktadır.

Bu ders notlarında, devlet düzeni adı verilen olgu ele alınmaktadır. Bu konuyu ele alan kitaplarda, siyasal sistem, siyasî yönetim biçimi, siyasî rejim kavramları da devlet düzeni ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu kitapta da aynı yol tâkip edilecektir.